

راهبردها و راه کارهای جهان اسلام در مقابله با استکبار جهانی از دیدگاه امام و رهبری.....

حسین شیدائیان
پژوهشگر

چکیده

اکنون که مشکلات پیچیده جهان اسلام از درون و بیرون روز به روز به فزونی گذاشته است ضرورت دستیابی به روزنه برون رفت از این بن بست تحمیلی و رهایی از شیخون همه جانبه استکبار نمایان می گردد. این مقاله درصدد است با واکاوی در اندیشه های امام و رهبری جامع ترین و کاربردی ترین راهبرد و راه کار در حل گرفتاری های داخلی و رویارویی با دشمنان خارجی را ترسیم نماید تا نجاتبخش ملت مسلمانان باشد.

کلیدواژه ها: راهبرد، راه کار، جهان اسلام، استکبار، امام خمینی (ره)، مقام معظم رهبری

مقدمه

جهان اسلام پس از دوران شکوفایی تمدن حیاتبخش و انسان ساز اسلامی در نیمه قرن اول هجری، در بستر پر نشیب و فراز تاریخ دستخوش تحولات گسترده ای شد تا آنجا که ملت های مسلمان جهان قرن های متمادی با دسیسه های گوناگون دشمنان دست به گریبان شدند و عزت، اقتدار و هویت اسلامیشان قربانی گسترش فرهنگ بیگانه گردید و هیولای یأس و خوددباختگی براندیشه و روح مسلمانان سایه افکند.

پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، دوباره بارقه امید را در دل مسلمانان روشن ساخت و روح امید را در کالبد فسرده مستضعفان دمید و جهان اسلام را از خواب عمیق غفلت صدها ساله بیدار ساخت. اکنون موج فراگیر اسلامخواهی و استکبار ستیزی ملت‌های تحت سلطه که بازتاب گسترده صدور فرهنگ ظلم ستیز و آزادی بخش و انسان ساز انقلاب شکوهمند اسلامی ایران در سه دهه معاصر است، سرآغاز عصر نوین حیات سیاسی جهان اسلام را نوید می‌دهد. از سوی دیگر استعمار فرانو و استکبار جهانی برای مهار خیزش‌های مردمی و جنبش بیداری اسلامی، با شعارهای فریبنده مبارزه با تروریسم و صدور دمکراسی اقدام به یک رشته عملیات هماهنگ سیاسی، فرهنگی، تبلیغی و نظامی در خاورمیانه، آسیای شرقی و مرکزی نموده است.

اشغال عراق و افغانستان، طرح تغییر جغرافیای سیاسی منطقه خاورمیانه، احداث، تقویت و گسترش پایگاه‌های نظامی در آسیای مرکزی و قفقاز و فرهنگ سازی به منظور مصادره رأی مردم برای تقویت مهره‌های وابسته یا طرفدار آمریکا، رویدادهایی است که از یک سناریوی از پیش طراحی شده در جهت مهار فرهنگ ناب و اصیل اسلام و گسترش سلطه و تحمیل بردگی مدرن استکبار جهانی حکایت می‌کند. بنابراین ضروری است که جهان اسلام یک سیاست کلی و راهبرد و راه کاری مدون و مشخص برای مقابله با توطئه‌ها و نقشه‌های زیاده‌طلبی دشمنان اسلام داشته باشد.

این مقاله درصدد است با توجه به دیدگاه‌های امام و رهبری به عنوان احیاگر، پرچمدار و پیشتاز مبارزه با استکبار جهانی، راهبردها و راه کارهایی را که می‌تواند جهان اسلام را در رویارویی نامتقارن غرب با اسلام، مفید و راه گشا باشد به اختصار تبیین نماید.

۱. مفهوم‌شناسی

راهبرد (استراتژی): به معنای روش و یا سیاست کلی برای نیل به هدف‌های معین است. همچنین هنر یا علم توسعه و به کارگیری بهتر امکانات در جهت نیل به هدف معین را راهبرد گویند.^۱

راه کار: ترتیب، ترکیب و ساختارهایی است که انجام و تکمیل، یا شیوه اجرای اهداف، وظایف، نیازها یا فرایندهای معین را آسان یا ممکن می‌سازد.^۲

جهان اسلام: در عرف رایج بین الملل به مجموعه کشورهای ابطلاق می شود که مسلمانان اکثریت جمعیت آنان را تشکیل دهد عضو سازمان کنفرانس اسلامی باشند.

استکبار جهانی: مجموعه قدرت های اقتصادی، نظامی و سیاسی غرب به سرکردگی آمریکا هستند که اهداف سلطه طلبانه خود را در جهان سوم و کشورهای اسلامی و در حال توسعه دنبال می کنند.

۲. شیوه های استکبار

منطقه ژئوپولیتیک^۱ جهان اسلام سرشار از ذخایر و منابع و معادن طبیعی است و در منابع انسانی آن استعداد های فراوان یافت می شود. سال هاست که چشم طمع دشمنان به این منطقه دوخته شده و هر از چند گاهی به بهانه های واهی آن را مورد هجوم سیاسی، نظامی و فرهنگی قرار می دهند. اکنون که با نفوذ فرهنگ انقلاب اسلامی و گسترش بیداری مسلمانان و مستضعفان منافع قدرت های بزرگ در خاورمیانه و کشورهای اسلامی در خطر جدی قرار گرفته است، توطئه های همه جانبه برای گسترش حضور و تحکیم سلطه دشمنان در جهان اسلام آغاز شده است که به برخی از آن ها اشاره می شود:

۱- ۲. مانور نظامی و ازعاب

برتری های نظامی استکبار و سیله ای است تا بتواند برای ترساندن ملت ها و دولت ها از آن بهره گیرند، قدرت ها با حملات شدید نظامی به افغانستان و عراق و حضور ناو های جنگی آنان در آب های خلیج فارس و اقیانوس هند و تقویت پایگاه های نظامی خود در کشورهای وابسته، فضای رعب انگیزی ایجاد می کنند تا بتوانند در معادلات سیاسی منطقه و کشورهای اسلامی تأثیر گذار شوند.^۳

۲- ۲. فریب افکار عمومی

ترویج شعار های صلح و دوستی و مطرح ساختن حقوق بشر، دمکراسی خواهی، مبارزه با تروریسم و مخالفت ظاهری با تولید و به کارگیری سلاح های شیمیایی و هسته ای و نیز

*. تأثیر عوامل جغرافیایی بر سیاست یا بررسی رابطه بین جغرافیا و سیاست، یا نقش محیط جغرافیایی در تصمیم گیری های سیاسی، همان، ص ۲۷۰.

جنگ تبلیغاتی در رسانه‌ای با برخی کشورهای آسیای دور، همه از برنامه دقیق برای انحراف افکار عمومی و فریب مسلمانان جهان از توجه به توطئه اصلی و دشمنی‌های استکبار حکایت دارد.

۳-۲. عدم پای بندی به میثاق‌های بین المللی

قدرت‌های بزرگ با استفاده تبعیض آمیز از حق و توبه هیچ اصلی از قوانین و مقررات جهانی و بین المللی پای بندی نیستند و فقط به منافع استعماری خویش می‌اندیشند و به تعبیر مقام معظم رهبری: «آمریکا و بسیاری از کشورهای غربی از اسرائیل حمایتی بی دریغ و آشکار می‌کنند و میثاق‌های بین المللی را زیر پا می‌گذارند و یک بار دیگر برای همه دنیا به اثبات می‌رسد که نگاه قدرت‌های بزرگ به معاهدات و مجامع بین المللی یک نگاه ابزار است.»^۴ تجاوزات آمریکا و اشغال عراق و افغانستان مصادیق روشنی از بی توجهی به قوانین و استفاده ابزاری از مجامع بین المللی است.

۴-۲. حمایت از اسرائیل

طرح‌های استکبار تحت عنوان «نقشه راه» و «خاورمیانه بزرگ یا خاورمیانه جدید» یا «صلح اعراب» همه در جهت تقویت اسرائیل به عنوان بزرگترین پایگاه نظامی و سیاسی و فرهنگی غرب در خاورمیانه برای مقابله با جهان اسلام است.

۵-۲. استفاده ابزاری از دولت‌های منطقه

برخی از دولت‌هایی که از پشتوانه محکم ملی و درونی برخوردار نیستند به دام استعماری قدرت‌های بزرگ گرفتار می‌آیند و در بحران آفرینی‌های استکبار در جهان اسلام در جهت منافع دشمنان اسلام نقش آفرینی می‌کنند و حیثیت ملی و اسلامی خود را قربانی زیاده خواهی‌های دشمن نموده بدون این که از نظر اقتصادی و سیاسی امتیازی را به دست آورند. امام در این باره خطاب به برخی دولت‌های اسلامی می‌فرماید:

«از گرگ‌ها و درنده‌ها برای شبانی و حفظ منافع خود استمداد نطلبید، ابرقدرت‌ها آن لحظه‌ای که منافعشان اقتضا کند شما و قدیمی‌ترین وفاداران و دوستان خود را قربانی می‌کنند و پیش آنان دوستی و دشمنی و نوکری و صداقت ارزش و مفهومی ندارد، آنان منافع خود را ملاک قرار داده‌اند و به صراحت و در همه جا از آن سخن می‌گویند.»^۵

۶- ۲. القاء بدبینی نسبت به ایران اسلامی

اقتدار، عزت و استقلال و تأثیرگذاری جمهوری اسلامی ایران در معادلات سیاسی منطقه خاورمیانه و جهان اسلام زنگ خطر را برای منافع استکبار به صدا درآورده است. از این رو استعمار با بهره‌گیری از تعصب عربی برخی کشورها، ایران اسلامی را به عنوان تهدید نظامی برای کشورهای همسایه معرفی می‌کند اخیراً نیز با توجه به دستیابی ایران به فن آوری هسته‌ای و غنی‌سازی اورانیوم این شبهه بیشتر تقویت شده است که ایران قصد تهیه سلاح اتمی و تجاوزگری را دارد. امام در تذکری به دولت‌های خلیج فارس این نکته را یادآوری می‌کند که: «... القاء شبهه و بزرگ جلوه دادن خطر اسلام و انقلاب و جمهوری اسلامی ایران برای کشورهای منطقه همان ترند قدیم و جدید جهانخواران بوده است که از این طریق از پیدایش جو تفاهم و همکاری مسالمت‌آمیز جلوگیری نمایند.»^۶

۷- ۲. ترور شخصیت‌های مؤثر در جهان اسلام

یکی از شیوه‌های استکبار در مقابله با گسترش تفکر اسلام ناب و اصیل، حذف فیزیکی روحانیون پیشتاز و مبارز در جهان اسلام است. دشمنان دیرین و کهنه کار برای گسترش فرهنگ اباحه‌گری و مقابله با ظلم ستیزی شخصیت‌های علمی، سیاسی و تنوریسین‌های اسلامی را بزرگترین مانع پیشبرد اهداف خود می‌دانند. ترورهایی که در چند دهه اخیر صورت گرفته مانند شهادت استاد مطهری، استاد مفتح و شهید بهشتی و شهدای محراب در ایران، شیخ راغب حرب و سید عباس موسوی در لبنان و عارف حسینی و دیگران در پاکستان، سید محمد باقر صدر و محمد باقر حکیم در عراق، شیخ احمد یاسین در فلسطین و دیگر ترورهای روحانیت جهان اسلام به دلیل خشم جهانخواران از روحانیت اصیل و پاک‌باخته است.

۸- ۲. نفوذ در ارکان حکومت‌ها

فرهنگ سازی بر مبنای تفکر سکولاریسم و لیبرالیسم در دانشگاه‌ها و مراکز مهم آموزشی کشورهای اسلامی برای سلطه و تهاجم فرهنگی، پیچیده‌ترین شیوه دشمن در استحاله فرهنگ اسلامی مسلمانان است. تا بتوانند از مسیر آموزش و مراکز علمی به مرور ارکان حکومت‌های اسلامی در خدمت فرهنگ غرب قرار گیرند و حضور استعمارگران را برای مردم خود توجیه نمایند و فعالیت‌های آنان را مشروعیت بخشند.^۷

۳. چالش‌های درونی جهان اسلام

۱-۳. دوری از تعالیم قرآن

ریشه اصلی مشکلات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی جهان اسلام عدم پای بندی به تعالیم حیاتبخش فرهنگ قرآنی است. در سال‌های اخیر مسلمانان فقط به الفاظ و ظاهر قرآن توجه کرده‌اند و اصول و قوانین کلی و منشور سیاسی فرهنگی و اجتماعی قرآن به طور کامل از عرصه مدیریتی و حکومتی کنار گذاشته شده است و این نکته مهمی است که امام به آن اشاره دارد:

«دوری دول اسلامی از قرآن کریم، ملت اسلام را به این وضع نکبت بار مواجه ساخته و سرنوشت ملت‌های مسلمان و کشورهای اسلامی را دستخوش سیاست ساز شکارانه استعمار چپ و راست قرار داده است.»^۸ «مشکل بزرگ مسلمین این است که قرآن کریم را کنار گذاشته‌اند و تحت لوای دیگران در آمده‌اند.»^۹

۲-۳. وابستگی سیاسی و ترس دولتمردان

یکی از مشکلات اساسی جهان اسلام و موفقیت‌های نسبی دشمنان، وابستگی به قدرت‌های بزرگ و ترس از تهدیدهای آنان است.

امام ضمن تأسف از انحطاط برخی سران کشورهای اسلامی و رفتارهای ذلت آورشان در برابر مستکبران می‌فرماید:

«این ابرقدرت‌های می‌خواهند به همه جا مسلط بشوند و این بدبخت‌های خلیج [فارس] هم مثل کویت گرفتار این وسوسه شده است، خیال می‌کند که اگر در دامن آمریکا برود خلاص می‌شود این اشتباه است.»^{۱۰} مقام معظم رهبری در خاطرات یکی از سفرهای خود چنین می‌فرماید:

«رئیس جمهور یکی از کشورها - دوران ریاست جمهوری در کنفرانس غیر متعهدها - پیش من آمد و گفت: شما بدانید این جماعتی که این جا نشسته‌اند، همه از آمریکا می‌ترسند، فقط شما هستید که از آمریکا نمی‌ترسید بعد سرش را نزدیک آورد و گفت: من هم از آمریکا می‌ترسم.»^{۱۱}

۳-۳. روحانیون درباری

اظهار نظر روحانیون غیر مذهب و فاسد در دربار حکومت‌های وابسته منشأ اصلی پیدایش اختلافات در میان مسلمانان و مشروعیت بخشیدن به فعالیت‌های دشمنان و مشوه کردن افکار عمومی نسبت به انقلاب اسلامی و اسلام راستین است. در طول مدت جنگ ایران و عراق و رویارویی سیاسی فرهنگی و اقتصادی ایران و آمریکا و تجاوزات وحشیانه اسرائیل به فلسطینیان و لبنان، روحانیون مزدور درباری در کشورهای اسلامی، بزرگ‌ترین مانع بیداری اسلامی و قیام ملت‌ها بودند. امام خطر این قشر دست پرورده استکبار را بزرگ می‌شمارد: «... آخوندهای جیره خوار و ملی‌گرایان بی‌خبر از اسلام و مصالح مسلمین را از خود برانید، که ضرر اینان بر اسلام از ضرر جهانخواران کمتر نیست، اینان اسلام را وارونه نشان می‌دهند، و راه را برای غارتگران باز می‌کنند.»^{۱۲}

۳-۴. وهابیت

مذهب خرافاتی و فاقد بنیان و اصول متقن عقلی و فقهی و دینی وهابیت، در چند قرن گذشته توسط برخی علمای افراطی حنبلی پایه‌گذاری شد و بعدها توسط دشمنان و خصوصاً انگلیس در جهان اسلام و کشور عربستان تقویت شد و در کشورهای اسلامی گسترش پیدا کرده فعالیت‌های شدید و متعصبانه ضد شیعی و تخریب قبور ائمه بقیع و اخیراً تخریب بارگاه ملکوتی سامرا بخشی از کارنامه ننگین این فرقه ضاله است.

امام خمینی از همان دورانی که به عنوان یک مدرس فاضل حوزه علمیه قم تدریس و تحقیق می‌کرد، در کتاب «کشف اسرار» خود عقاید باطله این فرقه را مستدل و مستند نقد کرد. در دوران رهبری نیز در عمل با فتنه‌های سازمان یافته این فرقه در جهان اسلام مواجه شد و ماهیت سیاسی آنان را برای مسلمانان افشا نمود: «امروز مراکز وهابیت در جهان به کانون فتنه و جاسوسی مبدل شده‌اند.»^{۱۳} «این وهابی‌ها پست بی‌خبر از خدا بسان خنجرند که همیشه از پشت در قلب مسلمانان فرو رفته‌اند.»^{۱۴}

مقام معظم رهبری نقش مخرب تفرقه افکنانه این فرقه را در راستای تحقق اهداف پلید استکبار جهانی یادآور می‌شود: «امروز آن دستی که آمریکا علیه وحدت تجهیز کرده عبارت از همین دست پلید وهابیت است.»^{۱۵} ترورهای کور شیعیان عراق، پاکستان و فتنه‌های قومی

و مرزی در ایران اقداماتی است که استکبار جهانی از طریق این فرقه برای اختلاف افکنی و ایجاد جنگ داخلی به عمل می‌آورد.

۴. راهبردها و راه کارها

با توجه به آنچه که گذشت امام و رهبری راهبردها و راه کارهایی را برای فائق آمدن بر مشکلات بیرونی و چالش‌های درونی که توسط استکبار جهانی سازمان دهی می‌شود بیان نموده‌اند اکنون به اختصار برجسته‌ترین آن‌ها را با یکدیگر مرور می‌کنیم:

۱ - ۴. سیاسی

یک: وحدت (اتحاد و انسجام اسلامی):

موضوع وحدت در اندیشه امام نسبت به سایر موضوعات، گستره بیشتری دارد. به گونه‌ای که از امام به عنوان نماد، و مظهر وفاق، وحدت و همگرایی جهان اسلام یاد می‌شود. امام وحدت را کلید حل مشکلات جهان اسلام معرفی کرد و با نقد اندیشه و روش‌های ناسیونالیستی و نژاد پرستانه، نگاه امت مدارانه را به جهان اسلام باز گرداند و برای این امر راه کارهایی را نشان داد.

- **وحدت شیعه و سنی:** مهمترین راه کار تحقق راهبرد وحدت در اندیشه امام و رهبری همگرایی شیعیان و اهل تسنن در جهان اسلام است. که همواره بر آن تأکید داشته‌اند امام در فتاوی خود عملاً وحدت بین این دو مذهب را میان برادران اسلامی در نظر داشتند.^{۱۶}

- **تأکید بر مشترکات:** جهان اسلام دارای مصالح و زیان‌هایی است که در جذب و دفع آن همه باید سهیم باشند و این نکته مهمی است که امام و رهبری بر آن تأکید داشتند. از جمله موضوع فلسطین و روز قدس است که مورد اتفاق جمیع مسلمین قرار دارد و دقیقاً این بزرگواران روی این مسأله انگشت گذاشته و همه را بر محور حل این مسأله گرد آورده‌اند. تا هم وحدت در نظریه و عملکرد مسلمانان پدید آید و هم توان جهان اسلام در حل مشکلات اساسی متمرکز گردد.^{۱۷}

امام ندای دعوت به اتحاد اسلامی و همدلی را به گوش دولتمردان و مردم مسلمان رساند و رمز عزت و اقتدار مسلمانان در رویارویی با استکبار رانفی دیدگاه ملی‌گرایی اعلام کرد:

«ای مسلمانان جهان و ای پیروان مکتب توحید! رمز تمام گرفتاری‌های کشورهای اسلامی اختلاف کلمه و عدم هماهنگی است و رمز پیروزی وحدت کلمه و ایجاد هماهنگی است. خداوند تعالی در یک جمله بیان فرموده: «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا»^{۱۸} اعتصام به حبل الله، بیان هماهنگی جمیع مسلمین است. همه برای اسلام و به سوی اسلام و برای مصالح مسلمین و گریز از تفرقه و جدایی و گروه‌گرایی که اساس همه بدبختی‌ها و عقب‌افتادگی‌هاست.»^{۱۹}

مقام معظم رهبری اتحاد و انسجام اسلامی در جهان اسلام را در شرایط موجود یک ضرورت و تکلیف دینی می‌داند: «اگر مسلمین دست در دست هم بگذارند و با هم صمیمی باشند و لو عقائدشان مخالف با یکدیگر باشد اما آلت دست دشمن نشوند، دنیای اسلام سربلند خواهد شد»^{۲۰}؛ «نه التماس، نه تسلیم، نه مذاکره و نه هیچ‌یک از راههایی که بعضی ساده لوحان آن را به مسلمانان پیشنهاد می‌کنند، گره‌گشا و مایه نجات مسلمین نیست، تنها یک چیز علاج است و بس و آن اتحاد مسلمانان است.»^{۲۱}

دو: دستیابی به جبهه مقتدر اسلامی:

اکنون که رویکرد قدرت‌های بزرگ برای اجرای سیاست‌های خود، تشکیل اتحادیه‌های سیاسی اقتصادی و نظامی در جهان است؛ مسلمانان نیز می‌توانند با حفظ حدود و ثغور خود و براساس تعالیم اسلام یک دولت و جبهه متحد و قدرتمند اسلامی پدید آورند تا بیگانگان نتوانند منافع خود را بر منافع دنیای اسلام مقدم بدارند و سیاست‌های دیکته شده خود را بر مسلمانان تحمیل کنند.

از این‌رو امام تشکیل یک دولت اسلامی با جمهوریهای مستقل را در وصیت‌نامه سیاسی الهی خویش پیشنهاد نموده است. تا مسلمانان بتوانند به رمز قدرت بزرگ جهانی هم‌پراز اتحادیه اروپا و سایر قدرت‌های جهان برسند و چارچوب‌های سیاست‌های تحمیلی و رایج جهان‌خواران را درهم شکنند: «ای کشورهای اسلامی و مسلمانان جهان بپا خیزید و حق را با چنگ و دندان بگیرید و از هیاهوی تبلیغاتی ابرقدرت‌ها و عمال سرسپرده آنان نترسید و حکام جنایتکار که دسترنج شما را به دشمنان شما و اسلام عزیز تسلیم می‌کنند از کشور خود برانید و خود و طبقات خدمتگزار متعهد، زمام امور را به دست بگیرید و همه در

زیر پرچم پرافتخار اسلام مجتمع و با دشمنان اسلام و محرومان جهان به دفاع برخیزید و به سوی یک دولت اسلامی با جمهوری‌های آزاد و مستقل به پیش روید که با تحقق آن همه مستکبران جهان را به جای خود خواهید نشاند و همه مستضعفین را به امامت و وراثت ارض خواهید رساند.»^{۲۲}

سه. هوشیاری و عبرت‌گیری:

منطقه خاور میانه هر روز شاهد حوادث و رویدادهایی است که جهانخواران با شعارهای رنگین و تبلیغات سنگین آن را به نفع خود پوشش می‌دهند و بانیرنگ‌های خود افکار عمومی مسلمانان را به بازی می‌گیرند.

امام خمینی که از نظر بینش و بصیرت در حد اعلای دشمن‌شناسی و نیرنگ‌شناسی است به مسلمانان این نکته را تذکر داد که: «باید با دقت تمام کید و فریب استکبار شرق و غرب را شناخت و خنثی نمود. ملت‌های مسلمان باید اصل را بر دشمنی و فریب ابرقدرت‌ها با خود بگذارند. مگر این که خلاف عینی و عملی آن را مشاهده و لمس و باور نمایند.»^{۲۳}

از دیدگاه مقام معظم رهبری دو جنگ خلیج فارس (سال ۶۹ و ۸۲) رویدادی است که می‌تواند عبرتی برای کشورهای اسلامی باشد و آنان را نسبت به توطئه‌های دشمن آگاه نماید: «مبادا دولت‌های این منطقه، این اشتباه بزرگ را مرتکب شوند که با این حرف‌ها و

درخواست‌های آمریکا، دایر بر ماندن مدتی در عراق یا در منطقه موافقت کنند.»^{۲۴}

چهار. الگوگیری از ایران اسلامی:

انقلاب اسلامی ایران که پدیده‌ای بی‌نظیر و معجزه قرن در جهان نام گرفته است توانست با تمسک به آموزه‌های دینی و وحدت و رهبری حکیمانه ولی فقیه، نظام شاهنشاهی مستظهر به قدرت‌های بزرگ را ساقط و جمهوری اسلامی را تثبیت نماید و عملاً کارآیی و موفقیت قدرت اسلام را در عرصه سیاست داخلی و خارجی، دفاع مقدس و سازندگی و حاکمیت مردم سالاری دینی را به منصه ظهور برساند و الگوی مناسبی برای پیروی سایر مسلمانان و مستضعفان جهان باشد. از این رو امام مسلمانان و مظلومان را در پیروی از این شیوه فرا می‌خواند: «امروز ایران اسلامی به برکت ایمان قوی و تعهد به اسلام و تحول عظیمی که در اقطار مختلف حاصل شده است، دست شرق و غرب و انگل‌های منحرف را از کشور خود کوتاه

و به هیچ قدرتی اجازه نمی‌دهد کوچکترین دخالتی در کشور اسلامی ایران نماید و این خود حجت قاطعی است برای مسلمانان و مظلومان جهان»^{۲۵} مقام معظم رهبری نیز راه برون رفت از سلطه استکبار را حرکت در مسیر الگو سازی شده از ایران اسلامی می‌داند: «تنها راه علاج برای ملت‌های دنیا این است که از ملت ایران درس بگیرند [و] در مقابل زور گویی و قدرت‌طلبی و دیکتاتور مآبی دولت آمریکا بایستند.»^{۲۶}

پنج: بهره برداری از فرصت‌ها و امکانات:

جهان اسلام از امکانات و فرصت‌هایی برخوردار است که دیگر مجامع و ملت‌ها از آن بهره‌مند نیستند استفاده مطلوب و بهینه از این فرصت‌ها و امکانات می‌تواند انرژی مترکبم و قدرتمند جهان اسلام را در حل مشکلات و ساماندهی و بهبود وضعیت سیاسی اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی خود به کار گیرد.

کنگره عظیم و سالیانه حج بهترین فرصت تبادل اطلاعات و آگاهی از مسائل جهان اسلام و موقعیت مناسب برای تصمیم‌گیری و نشان دادن اراده ملی و جمعی مسلمانان جهان است. پیام‌های سیاسی عبادی حج امام و رهبری سرشار از نکات مهمی است که می‌توان در ایام حج به گوش مسلمانان جهان رساند و از همه مهمتر مراسم برائت از مشرکان است که روحیه استکبار ستیزی و تنفر از صاحبان قدرت و زورمداران جهان را می‌توان به نمایش گذاشت. بر همین اساس امام می‌فرماید:

«ما بر این مطلب پافشاری و اصرار می‌کنیم که مسلمانان، حداقل در خانه خدا و حرم امن الهی، خود را از تمامی قید و بندهای ظالمان آزاد ببینند و در یک مانور بزرگ از چیزی که از آن متنفرند اعلام برائت کنند و از هر وسیله‌ای برای رهایی خود استفاده نمایند.»^{۲۷} مقام معظم رهبری تأکید فراوان بر استفاده از این فرصت مهم سالیانه در جهان اسلام دارد: «فرصت حج را برای روشنگری در این زمینه‌ها و اعلام برائت از استکبار و آمریکا نباید از دست داد، دنیای اسلام باید بدانند با چه قضایایی مواجه است. این‌ها برای دنیایی اسلام باید وسیله نشاط و حرکت شود.»^{۲۸}

ایام الله هفته وحدت و میلاد پیامبر اکرم (ص)، روز مبعث پیامبر، عید سعید فطر و قربان و روز قدس از فرصت‌هایی است می‌توان با ترویج شعار دینی ابعاد سیاسی اسلام و جامعیت

دین اسلام و مطرح کردن مشکلات جهان اسلام سطح آگاهی‌های جامعه مسلمین را ارتقاء داد و در جهت وحدت و تحکیم پایه‌های جامعه جهانی مسلمین گام برداشت.

۲-۴. راهبردهای فرهنگی

یک. هویت اسلامی:

کشورهای اسلامی در گذشته دور یک مملکت گسترده و مستقل بود که با تمسک و پای‌بندی به هویت اصیل اسلامی، تمدن اسلامی را در جهان گسترده. اکنون نیز شایسته است تا بار و یکرده به فرهنگ غنی، جامع و انسان‌ساز و کارآمد اسلامی خود را از عقب ماندگی‌های چند صد ساله نجات دهد. امام همواره تأکید داشتند که مسلمانان باید با تکیه بر فرهنگ غنی اسلامی خودباوری داشته و هویت دینی خود را باز یابند: «ملت‌ها باید بیدار بشوند و همه تحت لوای اسلام و تحت سیطره قرآن باشند. الحمدلله مسلمین، هم عده شان قریب به یک میلیارد هست و هم ممالکشان یک ممالکی است غنی و ثروتمند و هم افرادشان افراد لایق، لکن آنهایی که می‌خواهند در این ممالک حکومت کنند به واسطه تبلیغات سویی که در طول چند صد سال تقریباً کرده‌اند و نفوذی که در دانشگاه‌ها، در جاهایی که مراکز تربیت ابناء مسلمین است کرده‌اند. مسلمین را طوری کردند که از خودشان مأیوس شدند، یعنی خودشان را گم کردند باید مسلمین جدید کنند مجد خودشان را پیدا کنند.»^{۲۹}

راه کار بازگشت به هویت اسلامی و مجد و عظمت مسلمانان از دیدگاه امام پیروی از سیره معصومین (ع) در تمام ابعاد زندگی است: «از ملت‌های مسلمان می‌خواهم که از ائمه اطهار (ع) و فرهنگ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی این بزرگ راهنمایان عالم بشریت به طور شایسته و به جان و دل و جانفشانی و نثار عزیزان، پیروی کنند.»^{۳۰}

مقام معظم رهبری نیز بازگشت به اجرای احکام اسلام را راه کار تجدید حیات تمدن نوین اسلامی معرفی می‌کند: «امروز دنیای اسلام برای به دست آوردن عزت و موجودیت و هویت خود یک راه بیشتر ندارد و آن برگشت به اسلام است، البته اسلام واقعی... برگشت به این اسلام تنها علاج و نسخه درمان امت اسلامی است.»^{۳۱}

دو. رسالت نخبگان:

مسئولیت سنگین و مهم علما، ائمه جمعه و جماعات، روشنفکران، سیاستمداران، نویسندگان، شاعران و هنرمندان و اصحاب رسانه و قلم در این دوران حساس و تاریخ ساز جهان اسلام

که از هر سو مورد تهاجم سیاسی فرهنگی و نظامی استکبار جهانی است، آگاه ساختن و بیدار کردن و تحلیل دقیق راه کارها و آماده ساختن افکار جوانان و بصیرت دادن به اندیشه‌های پاک دانشجویان و طلاب علوم دینی است تا کمینگاه‌های دشمن را بشناسند و خود را برای مقابله با هر گونه توطئه‌ای آماده نگهدارند: امام روشنفکران و عالمان جهان اسلام را به الگوگیری از عالمان ایران فرا خوانده و می‌فرماید: «اگر بخواهند که از زیر بار گران این جرم‌ها و این جنایت‌ها بیرون بیایند باید ملت‌ها را بیدار کنند... ملت‌هایتان را الهی کنید، ملت‌هایتان را بیدار کنید، بیدار کنید که دنیا دست یک دسته اقلیت ظالم و میلیاردها انسان مظلوم در تحت سلطه‌های کوچک ظالم، کوچک نسبت به ملت‌ها.»^{۳۲} «علمای بلاد و کشورهای اسلامی باید راجع به حل مشکلات و معضلات مسلمین و خروج آنان از سیطره قدرت حکومت‌های جور با یکدیگر به بحث و مشورت و تبادل نظر پردازند و برای حفظ منافع مسلمین سینه‌ها را سپر کنند و جلوی تهاجم فرهنگ‌های مبتدل شرق و غرب را که به نابودی نسل و حرث ملت‌ها منتهی شده است را بگیرند و به مردم کشورهای خود آثار سوء و نتایج خودباختگی در مقابل زرق و برق غرب و شرق را بازگو نمایند و به مردم و به دولت‌ها خطر استعمار نو و شیطنت ابرقدرت‌ها را که جنگ و مسلمان‌کشی در جهان به راه انداخته‌اند، گوشزد کنند.»^{۳۳}

مقام معظم رهبری درباره رسالت سنگین و مهم نخبگان جهان اسلامی می‌فرماید: «شما علمای اسلام و نویسندگان و روشنفکران و دانشجویان کشورهای اسلامی وظایف فوری تری دارید. شما می‌توانید ملت‌ها [را] از عظمت مصیبتی که آمریکا و اسرائیل برای جهان اسلام تدارک می‌بینند آگاه کنید.»^{۳۴}

سه. استقامت در مبارزه و سازندگی:

فشارهای سیاسی و روانی دشمن یکی از اهرم‌هایی است که معمولاً دشمنان با آن مسلمانان و کشورهای کم‌طاقت را از میدان مبارزه خارج می‌کند، مقام معظم رهبری دستیابی به قله‌های رفیع خودباوری و بالندگی علمی و آینده درخشان مسلمانان را مرهون پایمردی امروز در برابر فشارهای دشمن و مبارزه با نابسامانیها می‌داند: «ملت‌های مسلمان راهی دراز و دشوار ولی مبارک و خوش عاقبت در پیش رو دارند روندگان این راه اگر استقامت بورزند،

خود و نسل‌های پس از خود را از ذلت عقب ماندگی و اسارت سیاسی اقتصادی و فرهنگی رها خواهند ساخت و طعم گوارای زندگی در سایه اسلام را خواهند چشید.^{۳۵}

چهار. تربیت قرآنی:

قرآن کتاب انسان سازی و بزرگترین منبع تربیتی و آموزشی اسلام است. امام با اشاره به ابعاد تربیت قرآنی مسلمانان صدر اسلام و تأثیر و کارآمدی این تربیت در گسترش و پیروزی‌های اسلام در جهان آن روز، پیروی از قرآن و تنظیم برنامه‌ها و طرح‌های آموزشی بر مبنای قرآن را که قرن‌هاست در میان مسلمانان مهجور مانده است، راهبرد و راه کار اصلی فرهنگ سازی و غلبه بر مشکلات می‌داند: «... قرآن انسان ساخت، یک انسان الهی ساخت که با آن قدرت الهی پیشبرد کرد، و کمتر از نیم قرن بر امپراتوری‌ها غلبه کرد! باید این رمز را پیدا کرد، باید تابع قرآن شد، باید انسان قرآنی ایجاد کرد، ملت باید «صورت قرآن» بشوند تا بتوانند پیش ببرند، اگر بخواهند خودشان با دسته بندی‌های سیاسی با اجتماعات عادی با اجتماعات جمعیت‌های صوری بخواهند پیش ببرند، تا آخر هم نخواهند برد. باید همه مجتمع بشوند و یک انسان الهی بشوند، یک انسانی بشوند که برای خدا جهاد بکنند. اگر همچو شد پیش خواهند برد و من توصیه می‌کنم به همه اقشار انسانی و به همه اقشار مسلمین و به همه اقشار عرب که اگر بخواهند اینها غلبه کنند بر مشکلات باید تربیت اسلامی بشوند، باید روی نقشه اسلام حرکت کنند، قرآن هادی آنها باشد، «امام» آنها باشد، اگر اینطور بشود غلبه خواهند کرد بر همه امور.»^{۳۶}

۳-۴. راهبردهای دفاعی

یک. ارتش مشترک دفاعی: اتحاد و ائتلاف نیروهای پراکنده مسلح کشورهای اسلامی در دورانی که بیگانگان با یکدیگر متحد شده و پایگاه‌های نظامی خود را گسترش می‌دهند یک ضرورت اجتناب‌ناپذیر است امام در سال ۶۲ قبل از حضور نیروهای متحد خارجی در خلیج فارس و کشورهای منطقه طرح راهبردی ارتش مشترک دفاعی را برای استقلال نظامی کشورهای اسلامی و دفاع در برابر بیگانگان مطرح ساخت:

«دولت‌های کشورهای اسلامی با پشتیبانی ملت‌ها می‌توانند یک ارتش مشترک دفاعی بیش

از صد میلیونی تعلیم دیده ذخیره و یک ارتش ده‌ها میلیونی زیر پرچم داشته باشند، که بزرگ‌ترین قدرت را در جهان به دست آورند و اکنون که این حاصل نیست، دولت‌های اسلامی منطقه و حواشی آن می‌توانند یک ارتش ذخیره ده‌ها میلیونی و یک ارتش بیش از ده میلیونی تحت پرچم برای دفاع از کشورهای اسلامی داشته باشند که این نیز فوق قدرت‌هاست.^{۳۷} مقام معظم رهبری در نوروز سال ۸۶ طرح پیمان دفاعی مشترک را با کشورهای اسلامی همسایه و خلیج فارس مطرح ساخت تا حضور بیگانگان در این منطقه کاهش یابد.^{۳۸} و یک قدرت نظامی اسلامی و منطقه‌ای برای امنیت منطقه خاورمیانه و خلیج فارس تشکیل شود.

دو. بسیج جهانی مسلمین (هسته‌های مقاومت):

در سال ۵۸ امام طرخی را به عنوان حزب الله جهانی مسلمین یا حزب مستضعفین جهت سازماندهی و برنامه ریزی مسلمانان و مستضعفان برای رویارویی با قدرتمندان و حل مشکلات داخلی جهان اسلام مطرح ساخت. از دیدگاه امام تقابل ایران اسلامی و برخی کشورها و ملت‌های مسلمان، نبرد تمام اسلام در برابر تمام کفر جهانی است و به ملت‌ها هشدار می‌دهد که آمریکا و استکبار جهانی در صدد صید ملت‌ها و غارت مخازن مسلمین و تجاوز به فرهنگ و سرزمین آن‌ها می‌باشند، از این رو از تمام مسلمانان می‌خواهد تا قطرات پراکنده پیروان اسلام در قالب هسته‌های مقاومت حزب الله با یک حرکت و جنبش مردمی و اسلامی هیمنه متجاوزان خصوصاً اسرائیل و آمریکا را در هم شکنند و با صراحت اعلام می‌کند: «ما باید در جنگ اعتقادیمان، بسیج بزرگ سربازان اسلام را در جهان به راه اندازیم.»^{۳۹} و از ملت‌های اسلامی می‌خواهد که از جوانان شجاع و مجهز به سلاح و صلاح برای شکستن خطوط مقدم جبهه استکبار بهره جویند: «مسلمانان تمامی کشورهای جهان، از آن جاکه شما در سلطه بیگانگان گرفتار مرگ تدریجی شده‌اید، باید بر وحشت از مرگ، غلبه کنید و از وجود جوانان پرشور و شهادت‌طلبی که حاضرند خطوط جبهه کفر را بشکنند استفاده نمایید. به فکر نگه داشتن وضع موجود نباشید، بلکه به فکر فرار از اسارت و رهایی از بردگی و یورش به دشمنان اسلام باشید.»^{۴۰}

مقام معظم رهبری با توجه به شکست‌های پی در پی طرح‌ها و تجاوزات آمریکا و اروپا

و اسرائیل در جنوب لبنان، رشادت، جوانمردی و شهادت‌طلبی جوانان را عامل سرفرازی اسلام در جهان می‌داند: «قدرت‌های اروپایی و آمریکایی که نسبت به لبنان خط و نشان می‌کشند، وجود قدرت جوانان مؤمن در جنوب لبنان را فراموش نکنند، ما مطمئنیم که با این روح ایمان و اخلاص، دنیای اسلام خواهد توانست بار دیگر عزت از دست رفته خود را به دست آورد.»^{۴۱}

۴-۴. راهبردهای اقتصادی

یک. ترسیم سیاست‌ها (مقابله با جهانی سازی):

برای مقابله با پروسه جهانی سازی غرب و تجارت جهانی، کشورهای اسلامی نیازمند تدوین راهبردی اصولی و مشخص از اقتصاد اسلامی و توانمندی‌های آن در جهت فقر زدایی، تولید و خودکفایی است و این حداقل کاری است که امام از اندیشمندان جهان اسلام مطالبه می‌کند: «به عهده علمای اسلام و محققین و کارشناسان اسلامی است که برای جایگزین کردن سیستم ناصحیح اقتصاد حاکم بر جهان اسلام، طرح‌ها و برنامه‌های سازنده و در برگیرنده منافع محرومین و پابرنه‌ها را ارائه دهند و جهان مستضعفین و مسلمین را از تنگنا و فقر معیشت به درآورند.»

دو. توسعه همکاری‌های اقتصادی:

بهره‌گیری از توانمندی‌های اقتصادی و ایجاد بازار مشترک اسلامی، جهان اسلام را از نوسانات و مسیر پرنشیب فراز تعاملات اقتصاد بین‌الملل مصون می‌دارد و در آینده می‌توانند به یک قطب اقتصادی و تأثیرگذار در عرصه بین‌الملل تبدیل گردند. یکی از همکاری‌ها، توسعه بانک اسلامی است که مقام معظم رهبری ضمن تقویت مبادلات پولی و بانکی می‌فرماید: «ما می‌توانیم به هم کمک کنیم و همکاری‌ها را توسعه دهیم. برای توسعه این همکاری‌ها هیأت عامل بانک توسعه اسلامی می‌تواند هدف کمی و قابل سنجش را تعریف کند.»^{۴۲}

سه. تحریم استکبار:

ذخایر فراوان نفت و گاز خاورمیانه و جهان اسلام و احتیاج و وابستگی شدید غرب و آمریکا به این منابع و گنجینه‌های زیر زمینی بهترین موقعیت را برای جهان اسلامی پدید

آورده است که می‌تواند از آن به نفع خواسته‌های منطقی و مشروع سیاسی و فرهنگی خود استفاده نماید.

یکی از راه‌های مؤثر برای مقابله با زورگویی و تهدید قدرتمندان جهان، وحدت نظر جهان اسلام در تحریم اقتصادی غرب است تا بتواند استکبار را به عقب نشینی در منطقه وادار کند امام قطع نفت و رابطه اقتصادی با جهان‌خواران را یک راه کار مفید و زود بازده جهان اسلام می‌داند: «شما نفتتان را اگر ده روز ببندید به روی دنیا، دنیا خاضع شما می‌شود.»^{۴۳} «با اتکال به قدرت لایزال ایزدی و به شکر نعمت‌هایی که به آن‌ها داده است بر سر آنها (دشمنان) فریاد کشند و آنان را تهدید به بستن مرزهای خود بر روی آنان و قطع کمک‌های خود از نفت و غیر آن نمایند، شکی نیست که آنها در مقابل این قدرت، که ما قدر آن را نمی‌دانیم، تسلیم خواهند شد.»^{۴۴} مقام معظم رهبری هم پیشنهاد قطع صدور نفت کشورهای اسلامی به غرب را برای پیشگیری از تجاوز آمریکا و متحدینش به منطقه را اعلام نمود تا قدرت اقتصادی جهان اسلام را به رخ مستکبران بکشد.^{۴۵}

نتیجه‌گیری

شایسته است که دولتمردان، نخبگان و ملت‌های کشورهای اسلامی با آشنایی و به کارگیری فرامین، راهبردها و راه کارهای امام و رهبری که هدایت جهان اسلام را برای رسیدن به سرمنزل مقصود به عهده دارند - اول به حل مشکلات درونی خود که زمینه‌های حضور بیگانگان را فراهم کرده بپردازند و با یک اراده جمعی و هماهنگی خط نفاق و سازش با استکبار را در جهان اسلام کور نمایند، سپس با یک استراتژی برگرفته از اندیشه‌های ناب امام و رهبری و فارغ از تهدیدات، توطئه‌های قدرتمندان و سیاست بازی‌های مجامع بین‌المللی به تجدید تمدن اسلامی بپردازند و افکار عمومی جهان را برای فراهم ساختن حکومت عدل اسلامی جهانی فراهم نمایند. ان شاء الله.

بی‌نوشتها:

۱. فرهنگ علوم سیاسی، علی آقا بخشی و مینو افشاری زاده، نشر چاپاره، ص ۶۶۰.
۲. همان، ص ۴۰۶.
۳. برای آشنایی با دیدگاه امام و رهبری در این باره ر.ک: صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۲۲۵ و بیانات رهبری در تاریخ ۷۲/۸/۱۳.
۴. بیانات مقام معظم رهبری، ۱۸ / ۱۱ / ۸۰.
۵. صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۲۰.
۶. همان، ص ۱۲۲.
۷. برای آشنایی با دیدگاه امام در این موضوع. ر.ک: صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۳۴۲.
۸. صحیفه نور، ج ۱، ص ۱۸۶.
۹. همان، ج ۱۳، ص ۱۲۳.
۱۰. همان، ج ۲۰، ص ۹۰.
۱۱. بیانات در جمع دانشجویان، ۷۶ / ۸ / ۱۵.
۱۲. صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۳۳۶.
۱۳. همان، ج ۲۱، ص ۸۰-۸۱.
۱۴. همان، ص ۱۲۰.
۱۵. بیانات در دیدار با اقشار مختلف مردم، ۶۸ / ۱۰ / ۵.
۱۶. ر.ک: مناسک حج امام، مسأله ۱ و ۳.
۱۷. برای نمونه: ر.ک: صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۲۷۱ و بیانات رهبری در کنفرانس حمایت از فلسطین، ۸۰ / ۲ / ۴.
۱۸. و همگی به ریسمان خدا جنگ زنید و پراکنده نشوید. (آل عمران: ۱۰۳)
۱۹. صحیفه نور، ج ۹، ص ۲۲۴.
۲۰. حدیث ولایت، ج ۵، ص ۲۳۰.
۲۱. پیام به زائران بیت الله الحرام، ۱۳۷۲ / ۲ / ۸.
۲۲. صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۴۸.
۲۳. همان، ص ۱۲۱.
۲۴. حدیث ولایت، ج ۶، ص ۲۷۹.
۲۵. صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۲۰۳.
۲۶. بیانات در جمع دانشجویان، ۷۶ / ۸ / ۱۵.
۲۷. صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۷۹-۸۰.
۲۸. بیانات در جمع مسئولان حج، ۸۲ / ۹ / ۳۰.
۲۹. صحیفه نور، ج ۶، ص ۲۱۸.
۳۰. همان، ج ۲۱، ص ۱۷۳.
۳۱. بیانات در جمع مسئولان نظام، ۸۲ / ۲ / ۲۹.
۳۲. صحیفه امام، ج ۱۹، ص ۴۸۱.
۳۳. همان، ج ۲۰، ص ۳۲۷.
۳۴. پیام به مسلمانان جهان، ۷۰ / ۷ / ۲۷.
۳۵. پیام به حجاج بیت الله الحرام، ۸۱ / ۱۱ / ۱۸.
۳۶. صحیفه امام، ج ۶، ص ۵۰۳-۵۰۴.

۳۷. همان، ج ۱۸، ص ۹۴.
۳۸. ر.ک: بیانات مقام معظم رهبری در صحن جامع رضوی، ۸۶ / ۱ / ۱.
۳۹. صحیفه امام، ج ۲۰، ص ۸۷.
۴۰. همان، ج ۲۱، ص ۸۲.
۴۱. حدیث ولایت، ج ۲، ص ۸۵.
۴۲. بیانات در جمع مسئولان بانک‌ها و هیأت‌های اقتصادی کشورهای مسلمان، ۸۴ / ۱ / ۱۷.
۴۳. صحیفه امام، ج ۱۸، ص ۱۵۷.
۴۴. همان، ج ۱۹، ص ۳۳۶.
۴۵. ر.ک: بیانات مقام معظم رهبری، ۷۵ / ۲ / ۴.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی